

OBJAWIĆ (483) *vb pf*

o jasne. ◇ *W inf* -a- (78), -ã- (3); -ã- *BudBib*, -a-: -ã- *MurzNT* (1:1), *RejPos* (16:1). ◇ *W imp* -ã- (14), -a- (2); -ã-:-a- *OpecŻyw* (2:1), *HistAl* (1:1). ◇ *W pozostałych formach* -a- (317), -ã- (10); -ã- *SkarJedn*; -a- : -ã- *HistAl* (13:1), *KrowObr* (11:1), *BielKron* (69:7).

inf objawić (91). ◇ *fut 1 sg* objawię (18). ◇ *2 sg* objawisz (11). ◇ *3 sg* objawi (36). ◇ *1 pl* objawi(e)my (1). ◇ *3 pl* objawią (2). ◇ *praet 1 sg m* objawiłem, -(e)m, -m objawił (11), objawił (1) *BielKron*. *f* -em objawiła (1). ◇ *2 sg m* objawiłeś (10), -eś objawił (9), -ś objawił (5). ◇ *3 sg m* objawił (162), [jest objawił]. *f* objawiła (21). *n* objawiło (4). ◇ *2 pl m pers* objawiliście (1) *Leop*, -ście objawili (1) *HistAl*. ◇ *3 pl m pers* objawili (18). ◇ *plusq 3 sg m* był objawił (6), objawił był (1) *CzechRozm*. ◇ *imp 2 sg* objaw (11), objaw (2); -aw : -aw *OpecŻyw* (2:1), *HistAl* (1:1); -w (7), -w (6). ◇ *3 sg* niechajże objawi (1). ◇ *2 pl* objawćcie (3). ◇ *con 1 sg m* bych objawił (2), bym objawił (1); bych *PatKaz III*; bych : bym *BielKron* (1:1). *f* bych objawiła (2) *PatKaz II*, *HistRzym*, bym objawiła (1) *GosłCast*. ◇ *2 sg m* byś objawił (2). *n* by objawiło (2). ◇ *3 sg m* by objawił (25), objawiłby (1) *BielKron*. ◇ *1 pl m pers* byśmy objawili (1). ◇ *2 pl m pers* byście objawili (1). ◇ *3 pl m pers* by objawili (5). ◇ *1 du* abyśwa objawiła (1) *ForCnR B3v*. ◇ *con praet 3 sg m* by był objawił (2). ◇ *impers praet* objawiono (6). ◇ *part praet act* objawiwszy (4).

Sł stp notuje, *Cn brak*, *Linde XVIII w*.

1. *Uczynić wiadomym, zrozumiałym; oznajmić, ogłosić; revelare HistAl, Vulg; annuntiare Vulg, PolAnt; denudare, manifestare Vulg; declarare, notificare BartBydg; enarrare, intimare HistAl; (di)vulgare Calag; facere notam Vulg [w tym: kogo, co (353), komu (312)] (430)* : Nátychmiałt woźny wyłtąpił/ Głóśnie to włyftkim obiáwił/ Xánt Ezopá flugę flwego/ Vczynił iuz świebodnego. *BierEz F, G4*; Widzátz niewiafta iijz pán iezus wiedziál/ pocźliwie przyłtąpiła k niemu/ ij przed włyftkimi ludzmi czemu fie dotknęła powiedziała/ ij zdrowie swoie náglé włyftkim obiawiła. *OpecŻyw 45, 9, 11, 16v, [27], 33 (9)*; Miły towarzyfzu/ widzi mi fie/ abyśwa tę rzecz pirwey Opatrzności obiawiła *ForCnR B3v; PatKaz II 86 [3 r.]; PatKaz III 98*; Declarare, notificare, obyavicz, vvyasnycz *BartBydg 216b, 227b; TarDuch B7v*; Głós boży ieft Ielenie fprawuiący/ y obiawi gęftwę á w kościele ie^{go} wízitci iemu chwałę dadzą. *WróbŻółt 28/9*; Nie opuľczay mię aż obiawię moc ramienia twego włytkiemu rodzaiovi ludzkiemu *WróbŻółt 70/18, 17v, K7, 55/9, Y4v, 91/15, 106/22*; Alexander [...] przykazał przyľ do fiebie wieľczkowi/ á iemu fen ktori widział obiáwił *HistAl B8v, A5, B8v, F, L4; MurzNT Matth 11/27, Luc 10/22; KromRozm II iv, f*; W rychłym czáfie poľełci fie ftáwi/ Páńfką ľáfkę y dar fwoy obiáwi *BielKom G5v*; Okáz z wyeľkim podziwyenyem miľofierdzye twoye/ Gdyż ty wiernym twym obyáwił tu zbáwienie fwoye *LubPs D4*; A teraz nyebo obyáwi fprawiedliwość yego/ Bowiem oto on ľam ľędzyą yeft frogim káźdego. *LubPs N3*; Myędzy włyftkimi narody cyebye będę ľłáwić/ Chwałę twą miedzy ludem twym záwždy chcę obyáwić. *LubPs Y6, C2, cc2; GroicPorz e3v [2 r.]*; Obiáwiłem oytze imię thwoie ludziom *KrowObr 42v, 2, 127v, 131v, 240*; ieft teź drugi przyaciel/ ktori nienawić y fwar/ y háńbę obiáwi. *Leop Eccli 6/9, Ier 33/6, Philipp 3/15, AAA4v; UstPraw C4; BibRadz I 2b marg, 4a marg, 111b marg, Ier 33/6, Iob 34/25, Philipp 3/15; [Skanderbeg] obiáwił niektorym przyacielom vmyłł [= zamysł] fwoy *BielKron 243v, 32v [2 r.], 46, 54v, 67, 72v (26); OrzQuin D4*; iźci infza rzecz iefth obiáwić/ á infza opowiedzieć. *RejAp 5, 5 [3 r.], 119v, 138, Dd4*;*

Ale Pan Bog chcąc iemu dziwność łądow objawić/ posłał Anyoła *HistRzym* 28v, 39; á wftąpiwłzy w człowieczeńftwie swoim do błogofławionego Oycá swoiego/ [...] objawił nam thy pociechy *RejPos* 141v, 10v, 140, 141v, 149 *marg*, 290v (10); *WujJud* 39, 98v, 139, 141; *WujJudConf* 141; *RejPosRozpr* b4v, cv; *BudBib* b3, 1.*Reg* 22/17; *CzechRozm* 2v, 22, 49, 146, 204, 262; *PaprPan* V3; *Calag* 45b; Żádnému narodowi pan łye nie ftáwił Ták łáfkáwie/ áni praw swoich objawił. *KochPs* 214, 31, 182; Ale Pan Bog ktory táiemnice objawia/ y tę zdráde tego krolá objawił. *SkarŻyw* 131, 51, 82, 165, 243, 253, 258, 373; *StryjKron* 637; *CzechEp* 117, 123, 266; *NiemObr* 93; *KochBr* 152; krotkość dni moich objaw mi. *LatHar* 168, 12, 517; A nikt nie zna Syná iedno Oćiec áni Oycá kto zna/ iedno Syn/ á komuby chciał Syn objawić. *WujNT Matth* 11/27 [przekład tego samego tekstu *MurzNT*, *CzechRozm* 22, 49, *CzechEp* 117, *NiemObr* 93], s. 47, *Matth* 14/17, s. 175, *Luc* 10/22, s. 237 (11); *SiebRozmyśl* [A3]v, K2v; Objaw mi swoy ftátut Pánie w dobroć nieprzebrány. *CzahTr* L4 [idem *KochPs* 182]; *GosłCast* 23.

objawić od kogo (1): [Maryja] criftuła [...] wzyuoczye przynyošla y pokoy zyemy obyauyla od boga *PatKaz III* 100v.

objawić ku czemu (2): Wiárá ieft dar Boży/ y światłość nieiaka: ktorą oświecony człowiek/ mocnie to wżytko przyimuie y wierzy/ cokolwiek nam Pan Bog ku wierzeniu objawił. *WujJud* 104v; *CzechRozm* 173.

objawić przez kogo, przez co (33): *WróbŻołt* nn7v; profiemy/ ábyście nam wżyithkę wálzę náukę y mądrość przez wálze lifty objawili [*universam doctrinam vestram et sapientiam nobis in vestris litteris intimetis*] *HistAl* I4v, 15, K2v; *KromRozm II* b2v, h, hv; *LubPs* P5; *KrowObr* 127v; tákich figur [= *tropów*] dofyć w ftárym zakonie bog przez Moizelzá objawił/ ktore sie na Kryftuła wżyithki ściągály *BielKron* 203v, 46, 205, 214v; *SarnUzn* H5v; Duch fwięty przez ziówienie swoie Apoštołowi temu fwiętemu [św. Janowi] objawił pomśthę złoŃnym á zápláthę wiernym *RejAp* 60v; *RejPos* 140v, 149, 301v; *BudNT Act* 3/18; *NiemObr* 92; *KochWr* 23; Czego oko nie widziáło/ y vcho nie słyżzáło/ [...] lecz nam Bog objawił przez Duchá swoiego [*nobis autem revelavit Deus per Spiritum suum*]. *WujNT* 1.*Cor* 1/10; *SiebRozmyśl* F3; *CzahTr* K2v. Cf »objawić przez przepowiedanie«, »objawić przez sen objawić«, »objawić przez widzenie«.

objawić czym [= *przez co, w jaki sposób*] (7): *LubPs* G; Rády ktorey mi fię zwierzą/ [...] ku ich fłkodzie moią wiadomościá żádnemu nieobjawię. *KrowObr* 128; Potym Leo papież [...] vftáwił y objawił nowym wyrokiem y inne odpusty *BielKron* 194v, 156, 331v, 412v. Cf »objawić widzeniem«.

objawić przed kim (3): *KrowObr* 42v; Łáski Arcybiskup [...] łkoro sie dowiedzyał tey nowiny dobrej/ objawił iá długá rzeczą przed Senatem Rzymłkim *BielKron* 412v; Wołałem tedy/ Boże litościwy/ Swóy grzech przed tobą objawić brzydliwy *KochPs* 44.

objawić o czym (4): czáfto profzyla panny maryey [*zakonnica*] aby yey nyeczno obyauyla o fwym przenayczyftłszym poczáczyu *PatKaz II* 78, 78; *HistAl* K2v; Iáko fię Święci w niebie pośwárzyli/ káždy z nich chciał nápierwey objawić Pánnie Máryey o Zmartwychwftániu Páná Kryftułowym. *KrowObr* 146.

objawić w kim, w czym [= *przez kogo, przez co*] (7): [Jahwe] przezrzáł miedzy niemi lozephá flugę łobie godnego/ [...] A iż chciał objawić wniem łpráwy swoie przydáł dziwná wymowę ięzykowi iego

RejPs 154v; á com widział obiáwię w łowie Páńłkim vczynki iego. *Leop Eccli* 42/15; *GrzegRóżn* O2; *Prot* C2; *GrzegŚm* 55. Cf »objawić w przepowiadaniu«, »we śnie objawić«.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikami: to (6), wszystko (3); iż(e) (14), zaimek względny (9), aby (5), że (3), by (1)] (43): Vkaži mi lie/ obiáw gdzie cie mám łukatcz mój łynu námileyłfy. *OpecŻyw* 33, 7, 13v, [79]; *PatKaz III* 128, 152; Tolomeus [...] wżedłzy do łóżnice obudził Alexandrá y wżytko mu obiáwił co mu Kandeolus powiedział [et ei cuncta que Candeolus dixerat recitavit]. *HistAl* L5, A3v, A8v, C2; *KromRozm I* Mv; *KromRozm II* h, hv; *KrowObr* A3; Przeto bogowie obiáwili Grekom/ iż im potrzebá do Troiey Herkulełowych łtrzał *BielKron* 59, 26v [2 r.], 45, 59, 62v, 91 (16); *RejPos* 283, 287v, 290v; O miłi pánie czemużeś ty/ to tey niewiałtce obiáwił/ czego mądry Philozophowie niewieli *BiałKaz* D4; *BudNT Act* 3/18; *CzechRozm* 2v; nákóniec obiáwi/ Ze ná Sionie poświęcónym łtáwi Ręką łwá królá niezwyłężonego. *KochPs* 4; *SkarŻyw* 213, 226, 283; *KochFr* 31; *SkarKaz* 486b, 514b.

cum inf (6): *OpecŻyw* 184v; *PatKaz III* 105; Tám Arcybiłkup kazał podnieść Semowitá/ á obiáwił krolem Polłkim być wybrany. *BielKron* 379, 46, 374; RZecz to iest bárzo trudna/ [...] Poniewáłz to łam Pan Bog w łwey pieczy zołtáwił/ A nie ładá komu to wiedzieć on obiáwił. *PaxLiz* C.

W połączeniu szeregowym (1): nie máłz żadnego grunthu á żadnego fundámentu pewnieyłżego/ iedno ten kthory Duch łwięty obiáwił/ á Bog Ociec/ y łam vłty łwemi/ y przez rozłiczne głófy Prorockie/ obwołáć á połwiádczyć raczył. *RejPos* 301v; [cztery pozwi ... iest polozil y obyavil y osvathczil dwordnykovy thamze vedworze *ZapKrac* 1544 31/727].

W przeciwstawieniach: »zakryć (12), (za)taić (7), skryć, skryte uczynić, zasłonić ... objawić« (22): *PatKaz II* 86; Iezu ktorys taiemnicze mądrołci pyłżnym zakrył, á pokornym obiáwił. łmi. łie nad nami. *TarDuch* B4; *RejPs* 46v; Wielebná ełłencia [!] [gorzale wino] Wynalazła Venecia [...] Długo tego taili Niłzi nam obiáwili *LudWieł* B4; *SeklKat* A4v; Dziękuię tobie oicze/ panie nieba i źiemię/ żeś tyto rzeczy (marg) od mądrych i rozumnych łkrył (–) mądem i rołtropnęm łudziám łkryté vczynił a džiátkámeś ié obiáwił *MurzNT Matth* 11/25 [przekład tego samego tekstu *KromRozm II*, *KrowObr* C, *BielKron*, *RejPos* (2), *CzechRozm*, *CzechEp*, *WujNT*], *Luc* 10/21; *KromRozm II* p2v; *KrowObr* A3, C; *Leop Tob* 12/7; *BielKron* 155v; *RejAp* 31v; *RejPos* 287, 313; *KuczbKat* 1; *WujJudConf* 83; Pan Bog záłłonił to [tajemnice wiary] od rołtropnych/ y mądrych á obiáwił to máłym [Vulg *Luc* 10/21] *BiałKaz* D4v; *CzechRozm* 9v; *CzechEp* 69; *WujNT Matth* 11/25, *Luc* 10/21.

W charakterystycznych połączeniach: dziwnie objawić, głóśnie, hnedki, hnet, jaśnie, napierwej, nieco (2), prawdziwie, rozmaicie, rychłó, skrycie, sławnie, znakomicie; objawić bez omieszkania, ku chwale, ku szkodzie, ku wierzeniu, przez usta, długą rzeczą, w piłsmiech, w łłowie; objawić artykuły, bolełci, chorobę, chwałę (3), czystość [czyją], dekret (3), dziwność, Ewanieliją (2), figury [=tropy poetyckie], gęstwą, grzech (3), hańbę, imię (4), istność, krótkość [czego], liczbę [czego], mądrość, męki, moc [czego] (3), myłłi (2), narodzenie, naukę (2), nienawiść, nieprzespieczność, niewinność, nowinę, obyczaje, odpusty, ofiarę, pilność, Pismo Św., pociechę (3), poczęcie, pokoj (4), pomstę (2), porady, poselstwo, prawa, prołbę (2), przyczynę, przyłłcie (2), radę (6), rod, rozmowy, rzeczy (ó), sen (3), sławę, sposob, sprawiedliwość (2), sprawy (boskie, łwięte itp. (5), sromotę (2), statut (2), stworzenie [kogo], swar, łmierć Pańską

(2), uczynki (3), udręczenie, umysł (3), wcielenie, wesele, wojnę, wykłady, wykroczenia, zacność, zakon, zbawienie, zbuntowanie, zdradę, zdrowie, znamiona, żywot (3).

Zwroty: »objawić drogę« = *viam annuntiare* *Vulg, PolAnt* [szyk 4:3] (7): Racz mi obiawić drogę [Notam fac mihi viam] którąbych miał chodzić/ bomci k tobie podnioł dufzę moię. *WróbŻółt* 142/8, 118/26; Obiaw Pánu drogi tve ktoremi chceż chodzić *LubPs* Kv; *BibRadz Ier* 42/3; pan to dobrotliwy/ [...] rozum da ćichemu/ Drogi objáwi fwoie pokornemu. *KochPs* 34, 58; *CzechEp* 283.

»objawić jawnie« (2): *RejPs* 46v; bo gdyby to wola Boża była/ áby Aaron był kápłanem, obiawiłby to iáwnie każdemu *BielKron* 41.

»prawdę objawić« [szyk: 7:2] (9): *PatKaz III* 163v; *KromRozm I* B2 [2 r.]; *MurzHist* H2; *KromRozm II* fv, f3; A on sam ieft Biskupem náłzym/ [...] ktory modlitwy náłze ofiáruie Bogu oycu: Ktory nam obiawił prawdę fłowá fwego *LubPs* Z2; *BielKron* 202v; *WujNT* 231.

»objawić przez przepowiedanie, w przepowiadaniu« = *manifestare in praedicatione* *PolAnt, Vulg* (1:1): A obiawił czáfów fwych fłowo fwoie w przepowiadaniu *BudNT Tit* 1/3; *WujNT Tit* 1/3.

»objawić sądy« [szyk 4:2] (6): Nye vczyńił ták żadnemu narodowi/ áni im fádów fwych obiawił [et iudicia sua non manifestavit eis *Vulg Ps* 147/20]. *KromRozm II* y2 [przekład tego samego tekstu *KuczbKat, LatHar*]; Ześ ty mnye obyáwił fady twych fpráwiedliwóści *LubPs* aa4v, X6v, ff3 marg; *KuczbKat* 265; *LatHar* 384.

»przez sen objawić, we śnie objawić« [szyk zmienny] (4:1): á oni mu rádzili by thák vczyńił iáko mu przez fen obiawiono [per somnium ei revelatum fuit]. *HistAl* F; vdał fie [Lejdan] ná trzy dni fpokoim być/ áby mu Bog obiawił przez fen/ iáko fie ma fpráwować *BielKron* 214v, 106v, 202; Otoż twoy Merkuriusz cóc we fnie obyáwił/ Wiele tyfięcy ludzi s tobą o fmierć wpráwił. *PapPan* Ff2v.

»słowo objawić« = *manifestare verbum* *PolAnt, Vulg* [w tym: przez kogo (2)] [szyk 9:4] (13): *KromRozm II* b2v; Ty Pánye zacny zaftęp pośłow twych przypráwił/ Przez ktorych vftá fłowá tve fwyęte obyáwił *LubPs* P5, ff3; *KrowObr* 1v; *BielKron* 43v; *SarnUzn* H5v; *BudNT Tit* 1/3; *SkarJedn* 8; *ArtKanc* K17v, L2; *WujNT przedm* 27, *Tit* 1/3; Bóg zásię iścżąc fłowo fwoie/ Któré fwiátu obiawił/ przez fwięte przodki twoie: Chce dáć fynowi twému Máyeftat Królewłki *SiebRozmyśl* F3.

»fwiátu objawić« [szyk 6:1] (7): Poczáczye twoye rodzyczyelko boza przynyołlo y obyauylo uefele wżemu fzwyyathu *PatKaz II* 20; *KromRozm I* B2; [Dawid w psalmach] obietnice fwiátu obiawił/ to ieft/ Páná Kryftuła. *BielKron* 73v, 132v; *KochPhaen* 11; *SiebRozmyśl* F3, K2v.

»objawić tajemnicę, skrytości, rzeczy tajemne, tajemności« = *denundare absconsa* *Vulg; revelare arcana* *PolAnt* [szyk zmienny] (23:2:1:1): *BierEz* Sv; przetho pan iesus y marya panna nyechczyely tayemnofzczy fwych fzwyyatofzczy obyauycz *PatKaz III* 134v; *TarDuch* B4; gdi Pan Bog komu chce taiemnicę nieiaką obiawić tedi pořila ducha zewnętrznego do vřzu fpiące⁸⁰ albo teź do oczu *GlabGad* L7; *KromRozm II* p2v; *LubPs* ff3 marg; 'GroicPorz g2v; Miłuy bliźniego fwego/ [...] á ieřli obiawił taiemnice iego nie dořtánieř go potym. *Leop Eccli* 27/19, *Eccli* 27/24; *BibRadz Eccli* 27/18[19]; *GrzegRóżn* A3; *GórnDworz* Mm7; *RejPos* 275, 277, 287, 287v, 289v, 313v [2 r.], 326; fłowo/ Sákrament/ mamy rozumieć/ kiedy Apořtoł do Ephezow piřał mowiąc: Aby nam Sákrament (to ieř taiemnicę) woley fwoiey obiawił [*Vulg Eph* 1/9]. *KuczbKat* 105, 1; *CzechRozm* 123v; *SkarŻyw* 243; *LatHar* 165; *PowodPr kt*; *SkarKaz* 580a.

»objawić przez widzenie, widzeniem« [szyk zmienny] (4:1): wlfytcy niewinnoftz Kryftuła wywoláwaią [...] Diábel przez widzenijé vkázál ij obiawil. *OpecŻyw* 133; A nie tylko mu [św. Janowi] Pan Bog obiáwił/ przez niektore widzenie w duchu ftan fiedmi kościołow w Azyey. *Leop* VV v; Mátheufz potym obiáwił pópolitemu ludu przez widzenie/ áby wybráli łobie zá krolá brátá krolá zefzłego *BielKron* 144; Widzeniem obiáwił mu [św. Piotrowi] Bog Pogánow návrocenie. *WujNT* Aaaaaa4v, 440.

»objawić wolą« [szyk 4:3] (7): Pan yeft mocnym vtwardzeniem tych co fie go boya/ [...] Bo im wolą fwą obyáwi tu możnofcyą fwoyą. *LubPs* G; *KrowObr* 42v [2 r.], Ss; [Tomas Myncarz kaznodzieja] powiádał też ná kazaniu/ iż mu bog obiáwił przez fen wolą fwoię *BielKron* 202; *GrzegRóżn* O2; *KochWr* 23.

Szeregi: »objawić, nauczyć« (1): Páweł ś. pilnując tylko tego co mu Pan obiáwił: czego go náuczył/ y co mu rofkazał: ważyć fię niechciał nic mowić *CzechEp* 116.

»objawić a objaśnić« (1): czyniąc dofyć obietnicam fwoim/ obiáwił á obiáśnił tho nam Krześciánom przez Duchá fwego s. *RejPos* 149.

»odkryć, objawić« (1): Pan táiemnice temu fwe odkrije/ Ktokolwiek w iego posłufzeńftwie žije: Temu obiáwi myśl fwego przymiérza/ Kto tám/ gdzie iego rofkazánié/ zmiérza. *KochPs* 35.

»opowiedać i objawić« (1): Wieczor y rano y w południe będę opowiedał/ j obiawię/ á wyflucha głoś moy. *TarDuch* A5.

[»objawić i oświadczyć«: Czwarthi [pozew] od yana krczotha Mlynarza ze wszi Sulislavycz. Na Slyachetnego yana Vilczka [...] zenye yego wrencze iest dal y obyavil y oswiathczil. *ZapKraK* 1544 31/726.]

»oświecić i objawić« = *illuminare et manifestare* *PolAnt*, *Vulg* (2): *BibRadz* 1.Cor 4/5; A także nie fądźcie przed czáfem/ áżby Pan przyzedł/ ktory też oświeci zákrycia cięmności/ y obiáwi rády ferc *WujNT* 1.Cor 4/5.

»oznajmić, objawić« (2): *Mącz* 442b; y Bogá Oyczá fwego niebieskiego/ y táiemnice świętego kroleftwa iego oznaymić/ obiáwić/ pewnie obiecuię [Chryftus] *RejPos* 289v.

»podać i objawić« (2): pokazać potrzebá/ że ie [Ostatnie pomazanie] íam Pan Chriřtus vřtáwił/ ktore potym S. Iákub Chrześcijánom podał y obiáwił. *KuczbKat* 230; *SkarŻyw* 241.

»objawić i pokazać« (1): cożkolwiek ieft prace w tych księgách podiętey/ Pánu a Zbáwićielowi náłzemu IESV CHRISTVSOWI (ktory nam te fkarby niebieskie fłowá fwego świętego ná ten świat przynieść/ [...] obiáwić y pokázác raczył) [...] oddawam. *WujNT przedm* 27.

»(nie) objawić a (ani) powiedzieć« [szyk 1:1] (2): O oczcze ízwyąthy. ya nyefzmyem thakych rzeczy, nykomu po wyedzyecz any obyawycz. *PowUrb* 3v; *RejPos* 350v.

»objawić i (a) ukazać (a. okazać)« [szyk 3:2] (4:1): *OpecŻyw* 33, 133; mowi Pan Bog. Zá to izeście wfpomnięli ná niepráwość wálfę/ y obiáwiliście wykroczenia wálfę [et revelastis praevaricationes vestras, et apparuerunt peccata vestra]/ [...] ręką będziecie poimáni. *Leop Ez* 21/24; ie [...] Pan obrócić raczył do nich [do dwóch Apostołów] s świętym miłofierdzyem fwoim/ á obiáwił y okazał im ípráwę/ táiemnice/ y káżdą íftność Bołthwá fwoiego *RejPos* 275; *SkarŻyw* 271.

»objawić a, (i) wyzna(wa)ć« [szyk 1:1] (2): Abowiem táiemnicę Krolewfką táic/ dobrá rzecz iesth: ále fpráwy Bofkie obiáwić á wyznáwác/ poćciwa rzecz iest [opera autem Dei revelare et confitieri honorificum est] Leop Tob 12/7; WujNT 387.

a. Przepowiedzieć, zapowiedzieć, ujawnić coś, co nastąpi [w tym: kogo, co (32), komu (16)] (35) : bog obyauyl panną maryą przed łamym yuż narodenym bo yako włytky hyftorye mouyą dzywne ludzyem názwyczye bylo obyauyono narodenye panny maryey PatKaz III 103v, 97v [2 r.], 99, 99v [2 r.], 100, 100v (16); Pan Bog prawdy dał mi tę wymowę/ Zem przez łwoię obiáwiłá głowę Pannę/ ktora w Bethleem porodzi BielKron 135, 120, 132, 133, 258; A w drugim liście wnet piłze [św. Paweł] o łmierći łwey/ iż mu iá iuż Pan obiáwić raczył. RejPos 302, 280v; Rácł mi kres dni mych obiáwić/ Kiedy przydzie łwiát zołtáwić. KochPs 57; SkarŻyw 135 [2 r.]; WujNT 512.

objawić przez kogo, przez co [= w jaki sposób] (2): GórnDworz 2; [Bóg] podnioł podwyżłzenie náłze/ w domu Dawidowym łłuźebniká łwoiego/ ták iáko to był raczył obiáwić przez vłtá łwiętych Prorokow łwych [Vulg Zach 13/1] RejPos 298.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikiem: to (2); z zaimkiem (3), iż (1)] (4): Prołzę cie Serapis obiáw mi [mihi prophetimes] [!] to kthorá łmiercią mam vmrzeć, HistAl B6v; Obyáwyenye Yezulá Kryłtułá/ ktore yemu Bog dał/ áby obiáwił łlugom łwym/ co łye ma rychłó łtác. KromRozm II e4v; y tho czo ma pothym przydzł/ obiáwi wam. RejPos 129; BielSpr 44v.

W charakterystycznych połączeniach: objawić bitwę (2), czas łmierci, dzień łmierci, kres dni, mękę, narodzenie (3), przyłcie, łmierz (3).

Zwrot: »przyszłe rzeczy objawić« [szyk zmienny] (3): á nye tylko náukę yego á przełzłe rzeczy myał mu [Duch łw. Kołciolowi] przypomnyć/ ále y przyłzłe [...] myał mu obyáwić KromRozm II t4; GórnDworz Z; HistRzym 128.

b. Pokazać, ukazać, wskazać [kogo, co; w tym: komu (36)] (47) : otworzył drzwi á obiáwił nágołć iey [królowej] Gigełowi BielKron 100v, 13, 24; WujJud 61; Pan Bog [...] łkarb on obiáwić raczył SkarŻyw 537, 15, 397.

Szereg: »objawić i ukazać« (1): Libułá [...] mieyłca łkárbow wielkich/ tho iest/ złotá/ łrebrá/ żelázne rudy/ y inne rzeczy obiáwiłá y vkazálá BielKron 319.

a. O osobach (39) : Niechcę by mnie obiawil ten ráz bo ieffće czas nieprzyłfedł OpecŻyw 36v, 32v; WróbŻolt B4v; obiw mi nieprzyaciele thwoie [Indica mihi interfectores tuos]/ áby pomłtá mieczá ołtátnią zapłatę wzięli HistAl G; á tám ktorego Pan bog obierze á obiáwi/ będzie v nas łwięтым. BielKron 41; Boże [...] dziełkuię tobie/ iżeł Syná łwego Paná Kryłtułá mnie obiáwił BielKron 224v, 13, 24 [2 r.], 49v, 124v, 226v, 342v; A potym tych ktorzy przeciwo łumnieniu grzełzyli/ on dzień obiáwi. GrzegRóżn A3, H4v; SarnUzn E8v; RejPos 287, 295; Bogá nigdy/ żaden nie wydźiał/ iednourodzoni łyn/ ktory iest w łkrytołci oycowłkiey/ ten ná [lege: nam] obiáwił. BiałKaz G4v; A kto mnie miłuię/ [...] y iá go miłowác będę/ y obiáwię mu łiebie łámeo [et manifestabo ei me ipsum]. WujNT Ioann 14/21, Gal 1/16; SkarKaz 117a.

objawić jako kogo (1): RejPos 274v cf »obwołac a objawić«.

objawić przez kogo, przez co [= w jaki sposób] (1): O Pánie BOże/ ktorył raczył dnia dziełyefzeo/ iednorodnego Syná twego/ Pogánom przez gwiazdę obiáwić LatHar 346.

objawić kim [= *jako kogo*] (3): *BielKron* 220v [2 r.]; Lecz pokazał twoy Bog znak niewątpliwy/ Ze z tobą trzyma/ o Krolu cnotliwy/ Gdyż przy fwobodzie to miałto zoftawił/ Aby cię wielkim Krolem w nim obiawił. *GrochKal* 27.

objawić w kim (1): Ale gdy sie podobáło onemu kthory mie odłączył z żywotá mátki moiey/ [...] żeby obiawił lyná fwego wemnie [*ut revelaret Filium suum in me*] *Leop Gal* 1/16.

objawić w czym [= *ogłosić, co uczyniono*] (1): Gdańszczanie nowe rzeczy fthroili/ wiare y práwa fobie infze wymyśláli/ [...] Obiawiłá ie w thym Radá ftrara *BielKron* 419v.

cum inf (3): *PatKaz II* 51v; á Felixá zábili/ iż obiawił Cefárzá Konftancyulá odekrzćić sie ná Arryáńfká fektę. *BielKron* 157, 220v.

Zwroty: »jawnie [*o kim*] objawić« (1): Ale przydzye then czas/ gdy iuz nie w przypowieściach mowić wam będę/ ále iáwnie o Oycu moim obiawię wam. *RejPos* 132.

»objawić [*kogo*] światu« [*szyk zmienny*] (3): Nápiłá nam Kroynikę iáko Xenophon álbo Cefár drugi: Obiawił nas światu: co zá lud ieftefmy/ ludziom obcym vkazał. *OrzRozm* P4; *BielKron* 125; *RejAp* 100.

Szereg: »objawić a (i) objaśnić« (2): Pan powiedác raczy/ iż żaden nie pozna oycá áz komu go ten fwięty fyn iego/ [...] obiawić á objaśnić będzie raczył. *RejPos* 287, 287v.

»obwołać a objawić« (1): przy tym okrczeniu thego Páná náłzego Bog Ociec raczył obwołać á obiawić onego iáko synaczká fwego námileyfzego *RejPos* 274v.

»odkryć i objawić« (1): iż ktokolwiek zna páná Chrifstulá prawdziwie: iż tenże zarázem zna y Antychrifta/ ktorego pan Bog/ tych czáfów oftátecznych odkryć/ y obiawić raczył *NiemObr* 151.

»objawić i ukazać« [*szyk 2:1*] (3): Otciec niebieski mnie fynowi vkazał j obiawił. *WróbŻółt* S6v; *OrzRozm* P4; Spiewaymyż mu [*Panu*] z Aniołámi/ y ze wftytkimi rzełzám / [...] Ktorego nam obiawili/ Y w Betlehem vkázáli *ArtKanc* B16.

»wyznać a objawić« (1): A porodziwfy go/ tho iefł wyznawfy go á obiawiwfy go wżemu fwiátu/ woła [!] vstáwicznie á opowieda to fwięte y poczęcie y zyáwienie Páná tego. *RejAp* 100.

2. *Uzewnętrznić, okazać; revelare, notum facere Vulg [co]* (52) : *MiechGlab* *2; *BielKom* A4v; Ten obyáwił zacność fwoyę myędzy wżemi narody *LubPs* R5; Ale iefli kiedy znácznie fwoy fád Pan obiawił/ Nigdy znáczniey/ iáko kiedy Zuzánnę wybáwił. *KochZuz* A2; *HistLan* E3; *KochFr* 124; TObie Pánie rad fłużę coć wten czás obiawię/ Kiedy gárdlá więc fwego przy tobie nádftáwię. *CzahTr* C2.

objawić czym (2): zacność [*ojców świętych*]/ Bog y zá żywotá y po śmierci ich yáwnymi y rozlicznymi cudy obyáwił *KromRozm I* D3v; *ReszPrz* 85.

objawić nad kim (24): Dzywną my łaskę skrytą w tam tym panie znamy A fładz iefzcze dżywnieyfzą nad nami obiawi *RejJóz* N5v; *LubPs* Ev [2 r.], E4v [2 r.], H, K2v, L2v (21); *KochPs* 21, 208.

objawić przed kim (3): Iawnego vczyłnił pan bog żbawiciela fwe⁸⁰/ Syna fwego kthory [...] przed oblicznością poganow obiawił fprawiedliwość fwoię. *WróbŻółt* 97/2; *Leop Ps* 97/2; *BudBib Ps* 97/2.

objawić w czym (2): Bowiem on ná wyeki wyecznye ná to was poftáwił/ Aby ták w tym nędznym ludziom moc fwoyę obyáwił *LubPs* ff3v, C.

objawić z kim, z czym (2): *LubPs Zv*; Pánie ty nas łam rácz zbáwić/ łáfkę twą z námi obiáwić *ArtKanc P19*.

W charakterystycznych połączeniach: objawić cud, dzielność, łakomstwo, powolność, rozum, sprawiedliwość (3), *srogość, wdzięczność, władzę, zacność* (2).

Zwroty: »łaskę objawić« (6): *RejJóz N5v*; Dziwną łáfkę możności twej nádemną obyáwił *LubPs H, Y6v, Zv*; Pirwszą łáfkę raczył obiáwić Adámowi/ gdy mu obiecał z Niewiećiego plemieniá [...] potomká wynidź *BielKron 4; ArtKanc P19*.

»miłosierdzie objawić« [*w tym: nad kim* (4)] [*szyk 3:2*] (5): *PatKaz II 51*; Bog miłofierdzye y prawdę nádemną obyáwił. *LubPs O2v, L4; KochPs 21, 208*.

»możność, moc objawić« [*szyk 22:4*] (14:12): *LubPs Ev*; Iezu ktorys włzitkę tobie mocz poddaną obiawiwłszy zwolenniki łwe ku krżcieniu poganow połał. *TarDuch C8; WróbŻółt 76/15*; Iuż dzi yálfnye możność łwą Pan śwýátu obyáwił *LubPs E3*; Zaż nye można ręká twoyá ktorą mnye wybáwiłz/ A możność Bołthwá łwoyego nádemną obyáwiłz *LubPs ccv, C, E4v [2 r.], K2v, L2v (19)*; Obiáwiłś między ludźmi moc twoię [*notam fecisti in populis virtutem tuam*] odkupiłś w rámieniu lud twoy *Leop Ps 76/15, Rom 9/22; BielKron 135v; ReszPrz 85*.

»świátu objawić« (2): *LubPs E3*; Tám/ zdárzy Pan Bog/zdrowo łie łtáwiemy/ A dzielność łwoię łwiátu obiáwiemy. *GrochKal 6*.

Szeregi: »pokazać i objawić« (1): Matthias Flaccus Illyricus nie pozwala/ áby Pan Chryłtus miał ná niebiołá włtąpić/ ále łobie wymyłła iákieś pewne náznáczone mieyłce/ [...] áby tym łpofobem łwoię moc y władzę pokazał y obiáwił. *ReszPrz 85*.

»ukazać i objawić« (1): Bog chcąc vkazać gniew/ y obiáwić moc łwoię [*ostendere iram et notam facere potentiam suam*]/ znolił w wielkiej ćierpliwości náczjnie gniewu godne y zátroczenia *Leop Rom 9/22*.

3. Zapoznać kogo z czym, pouczyć kogo (1) :

Szereg: »objawić, oświecić« (1): duch łzwyąty chcąc z rychle yułz obyauycz myłofierdzye łwoye obyauyl ofzwyeczyl ktemu uznany anyoly łerafyny *PatKaz II 51*.

Synonimy: 1. obwieścić, ogłosić, oświadczyć, oznajmić; a. prorokować, przepowiedzieć; 2. okazać, pokazać.

Formacje współrdzenne cf JAWIĆ SIĘ.

Cf OBJAWIENIE, OBJAWIONY